

Súlyos feladatok előtt áll a lap. Fél száz oldalon kell beszélnie mindarról, ami az olvasók katonai és demokratikus neveléséhez szükséges. Mint egyetlen szaklapnak: helyet kell adnia a hadtörténelem, harcászat, harc- és löeljárás kérdéseinek, foglalkoznia kell minden fegyvernem- és minden szolgálat problémáival, ki kell terjednie felszerelési, fegyverzetű, műszaki és haditechnikai kérdésekre, továbbá könyv- és sajtószemlét, bel- és külpolitikai tájékoztatást is kell adnia. Ilyen terjedelmes feladatkör mellett el kellett ejteni azt a megoldást, hogy a lap a felmerülő problémákkal a legénységet érdeklő fokon is foglalkozzék. Ez annyira szétforgácsolná a lapot, hogy célkitűzéseit egyáltalában nem tudná megvalósítani. A legénység számára írt katonai lap kérdése egyelőre még nyitvamarad.

A feltornyosuló nehézségek leküzdése sok munkát, fáradságot és odaadást kíván. De mint már kifejeztük, a jövő iránti optimizmus tölt el bennünket, amely át fog segíteni a kezdet bármily nagy nehézségein és várható visszaesésein. Szeretettel hívunk mindenkit, hogy mint a lap-olvasója, de lehetőség szerint mint munkatársa is, szívvel-lélekkel álljon célkitűzéseink szolgálatába.

Sólyom László

BUDÁTÓL TOLNAIG

Az 1. hadosztály története.

1944 október 15.

A magyar honvédség jelentős része a keleti arcvonalon a Vörös Hadsereggel áll szemben és fásultan, fáradtan vérzik hatalmas ellenfelének pörölycsapásai alatt. Mindenki tudja, mindenki érzi, hogy a magyar nemzet sorsa vezetőinek bátor elhatározásától függ, minden jóérzésű magyar ember tisztában van azzal, hogy egyetlen ellensége van, akinek még a nyomát is ki kell verni ebből az országból — Hitler Németországa és ennek megvert és napról-napra jobban szétzüllő hadserege.

És 1944 október 15-én elhangzott a magyar politikában sorsfordulót jelenteni hivatott „Szózat“, de olyan körülmények között, olyan gyáván, olyan szervezetenül és olyan határozatlanul, hogy következménye nem is lehetett más, mint Szálasi és hordájának hatalomra jutása.

Igaz magyarnak nem is lehetett ezek után más vágya, mint a bosszúállás, bosszút állni a németen, bosszút állni a némethez csatlakozott Szálasi-banditákon.

1945 február 10-én a kaposvári 6. gyalogezred parancsnoka voltam. A felszabadító gyűrű napról napra jobban szorult Buda körül; a bennrekedt német és Szálasi-banditák kétségbeesetten védekeztek, hiszen tisztában voltak azzal, hogy immár csak pusztá létüket védik. A 6. gya-

legezred ebben a helyzetben kapta a parancsot, hogy a budai Vár védelmére az akkori Horthy Miklós-útról a Várba vonuljon vissza.

A „Budai Önkéntes Ezred“ megalakulása.

Az ezred ezt a parancsot megtagadta; de nemcsak az ezred tagjai, hanem a 10. gyaloghadosztály törzs, 10. hirodó zászlóalj és a környéken levő többi magyar csapategységek maradványai is lelkesedéssel csatlakoztak a 6. gyalogezredhez és február 11-én reggel 2500 magyar honvéd jelentkezett az előnyomuló Vörös Hadseregnel, kérve az előnyomuló egységek parancsnokát, hogy adjon módot arra, hogy a magyar honvéd hebizonyíthassa azt, hogy ebben a háborúban már kezdettől fogva a német betolakodót tekinti igazi ellenségének.

A Vörös Hadsereg nagylelkű volt: teljesítette kérésünket és a volt „Rosseb-ezred“ újjászervezve, mint „Budai Önkéntes Ezred“ rohamozta meg a Vár falait és így a 10-én kapott parancsot mégis végrehajtotta, csak nem egészen úgy, ahogy azt Hindy Ivánék az Alagút óvóhelyén elképzelték.

A „Budai Önkéntes Ezred“, mint az első magyar honvéd alakulat, megkezdte a harcot az igazi ellenség ellen. Kemények és véresek voltak ezek a napok; *160 derék honvédhős fizetett életáldozattal a magyar honvéd nevének és ezzel az egész magyar nemzet becsületének helyreállításáért.*

Buda és környékének teljes felszabadulása után a Vörös Hadsereg parancsnoksága Jászberénybe irányította az ezredet, hogy ott a megszervezendő magyar hadosztályok egyikébe kapjon végleges hadrendi beosztást.

Jászberényben már híret vettük annak, hogy Debrecenben a 6. hadosztály felállítása folyik, amikor megérkeztek a Honvédelmi Minisztérium és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság küldöttei, hogy a „Budai Önkéntes Ezred“-ből, valamint a jászberényi hadifogolytábor önként jelentkezőiből megalakítsák az 1. magyar hadosztályt.

Március 21-én pedig a hadosztály újonnan megszervezett alakulatai megkezdtek egységeik felszerelését és ütőképessé tételét.

A megalakult 1. gyalogezred teljes egészében, az 1. tüzérezred, 1. hirodószászad, 1. hadosztály-vonat zömében a volt „Budai Önkéntes Ezred“-ből alakult meg.

Gördülnek a szerelvények Nyugat felé.

A lelkesedés, harcvágy, a bosszúállás gondolata fűtötték az új honvédalakulatokat; mindenki csak egyet akart: mentől hamarabb a frontra jutni, hogy még ott lehessen a végső leszámolásnál. Sietni kellett, mert akkor már félreismerhetetlen jelei mutatkoztak annak, hogy a német fenevad letérítve, utolsó, kétségbeesett rúgásaival védekezik és már csak arról van szó, hogy egy nappal korábban, vagy későbbben fejezi be dicsőtelen életét.

A meglevő két hadosztály között nemes verseny kapott lábra, hogy melyik legyen az első Ausztriában a szovjet bajtársak, mellett és bizony

a versenyzők kissé keserű szájjal fogadtuk hírét annak, hogy a 6. hadosztály előbb indult el, mint mi, akik nemcsak hadrendi számunkban, de a harcmezőn is elsők akartunk lenni.

Végre annyi izgalmas várakozás után az első szabad május az indulási parancsot is meghozta. 1945 május 3-án az 1. hadosztály utolsó alakulata is elhagyta Jászberényt és szerelvény szerelvény után gurult át nótázó, jókedvű, harcvágytól tüzelt, a népi Magyarország felszabadult, népi hadseregének honvédeivel Budapesten.

Testvérhadosztályunk ugyanebben az időben már megkezdte felvonulását az osztrák határ mentén.

Május 8-a az 1. hadosztályparancsnokságot már Ausztria területén, Urschendorfban, a hadosztály zömét azonban szállítás közben érte.

A nagy világgégés befejezése bizony vegyes érzelmeket keltett a harcvágytól tüzelt honvédek szívében: Egyrészt az öröm afelett, hogy a gyűlölt ellenségre lesújtott az elkerülhetetlen végzet és a háború a Szövetségesek teljes katonai győzelmével befejeződött, másrészt a keserűség azért, hogy lekéstünk és már nem lehetünk harcban álló résztvevői a nagy győzelemnek.

A kirakás és felvonulás befejezése után még felvillant előttünk egy kis remény arra, hogy talán még jut valami feladat számunkra, mert az Alpokban még tartották magukat egyes elszigetelt SS-csoportok. Ezek megtisztítására és felszámolására a szovjetparancsnokság az 1. hadosztályt vetette be. A hadműveletek azonban meg sem indulhattak, mert ezek az elszigetelt csoportok is előbújtak hegyi rejtekeikből és megadták magukat.

Minden erő az újjáépítés szolgálatában.

A háború befejezése után a hadosztály az előljáró hadseregparancsnokságtól Magyarország területén vasútbiztosító feladatot kapott.

Mindkét hadosztály, az új feladatnak megfelelően, gyalogmenetben vonult az új alkalmazási területre és az 1. hadosztályparancsnokság Pápán, a 6. hadosztályparancsnokság Balatonalmádiban rendezte be törzsszállását.

Az 1. hadosztály Veszprém, Zala és Vas megyében, a 6. hadosztály Veszprém és Fejér megyében a vasútvoalak mentén helyezkedett el.

Az új feladat a kiképzési munka megindulását is lehetővé tette, de különösen kiemelkedő az 1. hadosztálynak a helyreállítás munkájában végzett teljesítménye. Ennek megvilágítására szolgáljon az a tény, hogy a hadosztály 21 különböző nagyságú hidat állított helyre.

Résztvett a budapesti Szabadság-híd építésében 99.250 munkaórával, a budapesti déli összekötő vasúti híd építésében 113.540 munkaórával.

A statisztika azonban akkor válik teljessé, ha ehhez még hozzávesszük a hadosztályalakulatai által felszedett több tízezer aknát és tüzérségi lövedéket, amivel több ezer hold földet tettek megművelhetővé, a híradóalakulataink által kiépített és helyreállított több mint 250 km hosszú állandó távbeszélővezetékét, valamint a hangyaszorgalommal

begyűjtött kincstári, fegyverzeti, ruházati és felszerelési cikkeket, de nem utolsó sorban és különösen az új gazdák megsegítésére kiadott lovakat és járműveket, a hadosztály vontatóinak közreműködését a mezőgazdasági munkában.

Mindkét hadosztály egyformán épített és segített ott, ahol arra rá voltak szorulva és úgy, ahogy tudott.

Külön meg kell emlékezni a Székesfőváros áldozatkészségéről, amikor az újjászülető honvédség 1. hadosztályának csapattesteit csapatzászlókkal ajándékozta meg.

A 3. gyalogezred zászlóját Bakonyjácán 1945 június 24-én, az 1. tízezerredét Nyáradón 1945 június 29-én, a 2. gyalogezredét 1945 július 22-én Répcelakon, az 1. gyalogezredét Zalaszentgróton augusztus 26-án avatták fel. A zászlóavatási ünnepek sorában a legkiemelkedőbb az 1. gyalogezredé volt, melyen Kővágó József, a Székesfőváros polgármestere is megjelent. A zászlóanya az ezred hőselektű és mártírhalált halt névadójának, Kiss János altábornagynak özvegye volt.

Mentől inkább térünk át a kimondott békefeladatok végrehajtására, annál inkább tört fel a vágy az elhagyott otthonok után. Ezért 1945 szeptemberétől kezdve fokozatosan leszereltük az idősebb tartalékos évfolyamokat.

Vissza újból a laktanyákba.

Az 1945. év vége felé rohamosan meginduló infláció mind nagyobb és nagyobb feladatok elé állította a hadosztály ellátó szerveit. Ruházatban, felszerelésben utánpótlás nem volt, ennek következtében a hadosztályok anyagi helyzete napról-napra romlott. A légénység és hozzátartozóinak szociális helyzete fokról-fokra rosszabbodott. Ez is, de nem utolsó sorban a takarékoság követelményei szükségessé tették a szervezési változtatásokat, mert a leszerelések következtében egyes alakulatok életképtelenné váltak. Bár az 1946 februárjában bevonult újoncok némileg lendítettek a hadosztály helyzetén, amikor azonban ezek alapkiképzésének befejezése után a határvadász alakulatoknak adták át, mégis szükségessé vált előbb csak osztályokon belül alosztályoknak, majd csapattesteken belül osztályoknak összevonása, végül egyes csapattesteknek megszüntetése.

A kiképzési munkára való mind fokozottabb áttérés, az új, keményen fegyelmezett, de minden ízében demokratikusan nevelt új honvédség megteremtése a két hadosztály összes felelős parancsnokainak vágyálma volt és ezért már 1946 március havában felmerült a gondolat, hogy a hadosztályok alakulatait az akkori szétszórt elhelyezésükből összevonjuk és mindenképpen a rend és fegyelem alapját képező laktanyai elhelyezésekbe szorítjuk.

Igy vetődött fel az 1. hadosztálynak Keszthely és közvetlen környékén, majd Nagyatád—Nagybajom területén, a 6. hadosztálynak Tamási területén való elhelyezésének gondolata.

Eme megfontolásból kiindulva történt meg az 1. és 6. hadosztály átszervezése. A stabilizációval kapcsolatos általános takarékosági rend-

szabályok szükségessé tették a honvédség létszámának radikális csökkentését.

Az új szervezés következtében a két hadosztály csak nevében maradt az, lényegében azonban kiképző keretté alakult át.

Az átszervezés a hadosztályok elhelyezésében is örvendetes változást hozott; az 1. hadosztály Tolna és Szekszárd, a 6. hadosztály Pécsre került.

Az 1. hadosztály tehát elhagyta Pápát, Veszprém, Zala, Vas megyét, elhagyta szállásait és békeelhelyezésbe vonult.

A pápai búcsú megalomló és szép volt. Pápa város dolgozó népe annyira összeforrott katonáival, hogy alig tudta elképzelni életét azok nélkül. A hadosztály alakulatai is nehéz szívvel hagyták ott dunántúli falvaikat, ahol hosszú hónapokon át meleg otthont és megértő baráti szíveket találtak. Nem akarom elmulasztani, hogy a „Honvéd“ most meginduló hasábjain köszönetet mondjak minden honvéd nevében azért a vendégszeretetért, amivel Veszprém, Zala, Vas megye népe honvédeit egész idő alatt elhalmozta.

A demokrácia gondoskodik azokról, akik védelmét vállalták.

Most pedig új feladat előtt állunk.

A háború vihara megtépázta igazi otthonunkat, a laktanyákat. Amikor megérkeztünk új állomáshelyeinkre, az októberi szél szabadon járta laktanyáinkat az üresen tátongó ablaknyílásokon át.

A termék síváran üresek, kopottak, az udvarokat magasra verte a gaz.

Nem ijedtünk meg.

A november 4-én bevonult újoncokat ablakokkal védett termék, füstölő, jóillatú gulyáságyú, egyszerűen, de tisztán és kényelmesen berendezett legénységi szobák, ágyak és feltömött szalmazsákok, meleg takarók és bár szegényes, kopott, foltozott, de mindenképpen jó ruha várta.

A demokrácia gondoskodik azokról, akik szolgálni akarják, akik védelmét vállalták.

A laktanyák újra élnek. Reggelenként megszólal az ébresztő kürtszava, azután pattog a vezényszó és az ifjú bányászok, vasasok, munkások, parasztok és értelmiségek kipirult arccal, lelkesen és őszinte örömmel fognak hozzá a munkához, a tanuláshoz.

Ezek a magyar jövő fiai. Ezek lesznek a jövő vezetői.

Nehézségeink vannak és ezek nem is kicsinyek.

A nehézségeket azonban áthidalja a központi vezetés segítsége, de áthidalja a fiatal újonc bajtársak megértése, nem utolsósorban a selektálás és „B“-lista szűrőin átesett tiszték és tiszthelyettesek akadályok előtt meg nem torpanó öntevékenysége.

Ismerjük a reánk váró feladat nagyságát és komolyságát.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a mi munkánkon áll, vagy bukik a honvédség és ezen keresztül a demokrácia és talán az egész magyar nép sorsa és jövője.

De itt is ünnepélyes ígéretet teszünk arra, hogy a magyar demokrácia, a magyar nép nem fog csalódní bennünk.

Be akarjuk bizonyítani, hogy nem kidobott pénz az, amit a magyar nép honvédségére szán.

Katonailag kiválóan képzett, politikailag iskolázott, keményen fegyelmezett, a demokrácia védelmére bármely pillanatban életének és vérének feláldozása árán is kész, harcos, egészséges, kisportolt, nélkülözéseket is elviselni képes katonákat akarunk nevelni és ezen keresztül felépíteni azt a honvédséget, amelyik nem acsarkodik a szomszéd felé, nem fanyalog sem békés, sem fegyveres revízióért, de amelyik éberen őrködik azon, hogy a magyar nép békés, építő és teremtő munkáját ne zavarhassa meg többé sem belső, sem külső reakció.

Variházy Oszkár

A DEMOKRATIKUS HONVÉDSÉG SZEMÉLYI UTÁNPÓTLÁSA

A személyi utánpótlás csak egy része a személyi gazdálkodásnak. Ahhoz, hogy a személyi utánpótlás problémáit világosan lássuk, tisztában kell lennünk a volt hadsereg személyi keresztmetszetével és személyi kiválasztásának irányelveivel. Csak a volt hadsereg személyi keresztmetszetének helyes értékelése és az új honvédség célkitűzéseinek világos felismerése adhatja meg az alapot a személyi utánpótlás helyes felépítéséhez.

Minden hadsereg jellegzetességét — sokkal inkább, mint bármely más testületét — vezetői rétege, vagyis tisztikara határozza meg. A személyi helyzet ismertetésénél tehát a tisztikar személyi keresztmetszetét kell elsősorban vizsgálat alá venni.

A régi hadsereg személyi felépítésében lényegileg azonos volt a régi közigazgatással. Szervesen hozzásimult az ellenforradalmi bürokráciához és ugyanúgy, mint az, töretlenül igyekezett a Horthy-rendszer célkitűzéseinek teljes kiszolgálására.

A mult keresztmetszete.

Utánpótlását két fő forrásból kapta: a leszegényedett földbirtokos és közhivatalnok rétegből és a volt osztrák—magyar hadsereg tagjaiból, illetve azok leszármazottaiból. Kisebb mértékben találunk közöttük polgári elemeket is — a munkás- vagy parasztszármazású tiszt egyéni kivétel és csak akkor tud megmaradni, ha származását megtagadja. — Az egész hadsereg személyi készletének jellegzetessége ezenkívül az erős német befolyás, illetve német barátság.